

**Public Administration**  
**Paper III**  
**लोकप्रशासन**  
**प्रश्नपत्रिका III**

**Time Allowed : 2½ Hours]**

**[Maximum Marks : 150**

**Note :** This Paper contains Seventy Five (75) multiple choice questions, each question carrying Two (2) marks. Attempt *All* questions.

**सूचना :** या प्रश्नपत्रिकेत एकूण पचहत्तर (75) बहुपर्यायी प्रश्न दिलेले आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला दोन (2) गुण आहेत. सर्व प्रश्न सोडवा.

1. The newness of public administration is its emphasis on :

- (1) values
- (2) dynamics
- (3) new structures
- (4) new functions

Choose the *correct* code :

- (A) only (1)
- (B) (1) and (2)
- (C) (2) and (3)
- (D) (3) and (4)

2. Who of the following made distinction between public and private administration ?

- (A) L. Urwick
- (B) Henry Fayol
- (C) M.P. Follet
- (D) Herbert Simon

1. लोकप्रशासनातील नविनपणा यावर भर देते :

- (1) मुल्ये
- (2) गतिमानता
- (3) नविन संरचना
- (4) नविन कार्ये

योग्य पर्याय निवडा :

- (A) फक्त (1)
- (B) (1) आणि (2)
- (C) (2) आणि (3)
- (D) (3) आणि (4)

2. खालीलपैकी कोणी लोकप्रशासन आणि खाजगी प्रशासनात भेद केला ?

- (A) एल. उर्विक
- (B) हेन्री फेयॉल
- (C) एम.पी. फॉलेट
- (D) हर्बर्ट सायमन

- |  |  |
|--|--|
| <p>3. Planning function in POSDCORB means :</p> <p>(A) Compilation of community needs</p> <p>(B) Co-ordination of community needs</p> <p>(C) Listing of priority community needs</p> <p>(D) Linking priority needs with resource needs</p> <p>4. Which of the following is the feature of New Public Administration ?</p> <p>(A) Promoting competition</p> <p>(B) Converting Bureaucracy into contractual working</p> <p>(C) Bringing economy</p> <p>(D) Social efficiency and effectiveness</p> <p>5. Public choice is predominantly :</p> <p>(A) Theory of Economics</p> <p>(B) Theory of Psychology</p> <p>(C) Theory of Political Science</p> <p>(D) Theory of Sociology</p> | <p>3. POSDCORB मधील नियोजन कार्याचा अर्थ आहे :</p> <p>(A) समुहाच्या गरजांचा संग्रह</p> <p>(B) समुहाच्या गरजांचे समन्वय</p> <p>(C) समुहाच्या प्राथमिक गरजांची सुची</p> <p>(D) संसाधन गरजांशी प्राथमिक गरजा-जोडणे</p> <p>4. नवलोकप्रशासनाची खालीलपैकी कोणते वैशिष्ट्य आहे ?</p> <p>(A) स्पर्धाना प्रोत्साहन देणे</p> <p>(B) नोकरशाहीला कंत्राटी कार्यात परीवर्तित करणे</p> <p>(C) काटकसर आणणे</p> <p>(D) समृद्ध कार्यक्षमता आणि परिणामकारकता</p> <p>5. लोक निवड मुख्यता आहे :</p> <p>(A) अर्थशास्त्राचा सिद्धांत</p> <p>(B) मानसशास्त्राचा सिद्धांत</p> <p>(C) राज्यशास्त्राचा सिद्धांत</p> <p>(D) समाजशास्त्राचा सिद्धांत</p> |
|--|--|

- |   |  |
|---|--|
| <p>6. NPM believes in the efficacy of ..... to solve the problem.</p> <p>(A) Market mechanism<br/>(B) Political dynamics<br/>(C) N.G.O. functioning<br/>(D) Civil society organization</p> <p>7. The effect of 'Re-inventing government' in practice is :</p> <p>(A) restructuring<br/>(B) rightsizing<br/>(C) reducing<br/>(D) debureaucratizing</p> <p>8. Consider the following features :</p> <p>(1) Organization is a social system and management is a social process<br/>(2) Conflict is good for organization<br/>(3) Psychological and social aspects of management</p> <p>Which of the following were suggested by M.P. Follet ?</p> <p>(A) (1) and (2)<br/>(B) Only (1)<br/>(C) (1) and (3)<br/>(D) (1), (2) and (3)</p> | <p>6. समस्या सोडविण्यासाठी .....च्या प्रभावशिलतेवर नवलोक व्यवस्थापन विश्वास ठेवते.</p> <p>(A) बाजार यंत्रणा<br/>(B) राजकीय गतीमानता<br/>(C) एन.जी.ओ.चे कार्यकलाप<br/>(D) सनदी सेवा संघटना</p> <p>7. 'शासनाचा पुनर्शोध' याचा व्यवहारातील प्रभाव आहे :</p> <p>(A) पुनर्रचना करणे<br/>(B) योग्य आकार देणे<br/>(C) कपात करणे<br/>(D) नोकरशाहीचा प्रभाव कमी करणे</p> <p>8. खालील वैशिष्ट्यांचा विचार करा :</p> <p>(1) संगठना एक सामाजिक व्यवस्था आहे आणि व्यवस्थापन एक सामाजिक प्रक्रिया आहे.<br/>(2) संघटनेकरीता संघर्ष ही चांगली बाब आहे.<br/>(3) व्यवस्थापनाचे मानसशास्त्रीय आणि सामाजिक पैलू वरीलपैकी कोणती वैशिष्ट्ये एम.पी. फॉलेटने सुचविली आहेत ?</p> <p>(A) (1) आणि (2)<br/>(B) फक्त (1)<br/>(C) (1) आणि (3)<br/>(D) (1), (2) आणि (3)</p> |
|---|--|

9. Delegation should not go with :

- (A) Ability of the subordinate
- (B) Demand of the subordinate
- (C) Need of the situation
- (D) Jurisdiction

10. The formal organisation is associated with :

- (A) Human view
- (B) Behavioural view
- (C) Mechanistic view
- (D) Social view

11. Which of the following is *not* a feature of span of control ?

- (A) Direction
- (B) Control
- (C) Co-ordination
- (D) Supervision

9. प्रत्यायोजन याच्या सोबत जायला नको :

- (A) अधिनस्थांची योग्यता
- (B) अधिनस्थांची मागणी
- (C) परिस्थितीची मागणी
- (D) कार्यक्षेत्र

10. औपचारिक संघटन याच्याशी निगडीत आहे :

- (A) मानवी दृष्टिकोन
- (B) व्यवहारवादी दृष्टिकोन
- (C) यांत्रिकी दृष्टिकोन
- (D) सामाजिक दृष्टिकोन

11. नियंत्रण कक्षा याची खालीलपैकी कोणते वैशिष्ट्य नाही ?

- (A) निर्देशन
- (B) नियंत्रण
- (C) समन्वय
- (D) पर्यवेक्षण

- |  |  |
|--|--|
| <p>12. The problem of decision-making is overcome by .....</p> <p>(A) the process of co-ordination</p> <p>(B) the process of formalism</p> <p>(C) the process of decentralization</p> <p>(D) the process of delegation</p> | <p>12. निर्णय प्रक्रियेची समस्या—या द्वारे दूर करता येते.</p> <p>(A) समन्वयाच्या प्रक्रियेद्वारे</p> <p>(B) औपचारिकतेच्या प्रक्रियेद्वारे</p> <p>(C) विकेंद्रीकरणाच्या प्रक्रियेद्वारे</p> <p>(D) प्रदत्तीकरणाच्या प्रक्रियेद्वारे</p> |
| <p>13. Informal groups are <i>not</i> characterised by :</p> <p>(A) Unity</p> <p>(B) Loyalty</p> <p>(C) Accountability</p> <p>(D) Instability</p>  | <p>13. अनौपचारिक समुह हे—याने वैशिष्टीकृत होत नाही.</p> <p>(A) एकता</p> <p>(B) निष्ठा</p> <p>(C) उत्तरदायित्व</p> <p>(D) अस्थिरता</p>  |
| <p>14. J.D. Mooney has placed ..... as the 'first principle' of organization.</p> <p>(A) Unity of command</p> <p>(B) Hierarchy</p> <p>(C) Delegation</p> <p>(D) Co-ordination</p>  | <p>14. जे.डी. मूने याने ..... याला संघटनेचे 'पहिले तत्व' मानले आहे.</p> <p>(A) आज्ञेची एकता</p> <p>(B) पदसोपान</p> <p>(C) प्रत्यायोजन</p> <p>(D) समन्वय</p>  |

15. Which of the following is *not* a feature of traditional organization ?

- (A) Internal control of work
- (B) External control of work
- (C) Centralized decision-making
- (D) Decentralization decision-making

16. "One wheel (alone) does not turn and keep the cart in motion." Which is the other wheel in Kautilya's Arthashastra ?

- (A) Amatya
- (B) Army (Danda)
- (C) Kosh
- (D) Rajpurohit

15. खालीलपैकी काय पारंपारिक संघटनेचे वैशिष्ट्य नाही ?

- (A) कार्यावर अंतर्गत नियंत्रण
- (B) कार्यावर बाह्य नियंत्रण
- (C) केंद्रीकृत निर्णय प्रक्रिया
- (D) विकेंद्रीत निर्णय प्रक्रिया

16. "एक चाक (एकटे) फिरू शकत नाही आणि गाडीला गतीमान करू शकत नाही." कौटिल्याच्या अर्थशास्त्रात दुसरे चाक कोणते आहे ?

- (A) अमात्य
- (B) सेना (दंड)
- (C) कोश
- (D) राजपुरोहित

17. Match List I with List II and select the *correct* code from the given below :

List I

- (a) Yukta
- (b) Samaharta
- (c) Tatpurusa
- (d) Adhyaksha

List II

- (1) Preparation of annual budget
- (2) Servant of the lowest level
- (3) Head of department
- (4) Incharge of Record-cum-Audit office

Code :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(A)	1	2	3	4
(B)	2	1	3	4
(C)	3	1	2	4
(D)	4	2	1	3

17. सुची-I ला सुची-II शी जोडा आणि खालील पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडा :

सुची I

- (a) युक्त
- (b) समहार्ता
- (c) तत्पुरुष
- (d) अध्यक्ष

सुची II

- (1) वार्षिक अर्थसंकल्प तयार करणे
- (2) खालच्या स्तराचा कर्मचारी
- (3) विभाग प्रमुख
- (4) अभिलेख तसेच अंकेक्षण कार्यालयचा प्रभारी

पर्याय :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(A)	1	2	3	4
(B)	2	1	3	4
(C)	3	1	2	4
(D)	4	2	1	3

- |   |  |
|---|--|
| <p>18. The concept of Bounded Rationality recognises the constraints on :</p> <p>(A) Computational Ability</p> <p>(B) Co-ordinating Skill</p> <p>(C) Leadership Style</p> <p>(D) Personal Relationships</p> <p>19. “The concept of administrative and economic man” is relevant in :</p> <p>(A) Leadership</p> <p>(B) Supervision</p> <p>(C) Authority</p> <p>(D) Decision making</p> <p>20. Giving freedom in doing one’s work and encouraging self direction and self-development is the central theme of philosophy of :</p> <p>(A) Herbert Simon</p> <p>(B) Abraham Maslow</p> <p>(C) Douglas McGregor</p> <p>(D) Rensis Likert</p> | <p>18. सिमीत तार्कीकता ही संकल्पना या अडथळ्याला अधोरेखीत करते :</p> <p>(A) गणनात्मक क्षमता</p> <p>(B) समन्वयात्मक कौशल्य</p> <p>(C) नेतृत्व शैली</p> <p>(D) वैयक्तीक संबंध</p> <p>19. “प्रशासकीय आणि आर्थिक मनुष्य” ह्या संकल्पना—यासाठी सुसंगत आहेत.</p> <p>(A) नेतृत्व</p> <p>(B) पर्यवेक्षण</p> <p>(C) अधिसत्ता</p> <p>(D) निर्णय-प्रक्रिया</p> <p>20. एखाद्याला त्याचे काम करण्यासाठी स्वातंत्र्य देणे आणि स्व-निर्देशनाला आणि स्व-विकासाला प्रोत्साहन देणे ही याच्या तत्वज्ञानाची धारणा आहे.</p> <p>(A) हर्बर्ट सायमन</p> <p>(B) अब्राहम मास्लो</p> <p>(C) डग्लस मॅकग्रेगर</p> <p>(D) रेन्सीस लिक्ट</p> |
|---|--|



21. 'Theory Y' has positive assumption because :

- (1) Its emphasis on problem solving
- (2) It is participative in nature
- (3) Its emphasis on fault finding
- (4) It is based on internal and self control.

Select the *correct* code :

- (A) Only (3)
- (B) (1), (2) and (3)
- (C) (1), (2), (3) and (4)
- (D) (1), (2) and (4)

22. Citizen's Charter is a mode of :

- (A) Accountability for Government decisions
- (B) Quality Approach
- (C) Guarantee against arbitrariness
- (D) Transparency

23. According to Follett the key to constructive conflict is :

- (A) Avoidance
- (B) Compromise
- (C) Domination
- (D) Circular Behaviour

21. सिद्धांत 'वाय' मध्ये सकारात्मक धारणा गृहीत आहे, कारण :

- (1) त्याचा भर समस्या सोडविण्यावर आहे
- (2) ते स्वरूपाने सहभागात्मक आहे
- (3) त्याचा भर त्रुटी शोधण्यावर आहे
- (4) ते अंतर्गत आणि स्व-नियंत्रणावर आधारित आहे.

योग्य पर्याय निवडा :

- (A) फक्त (3)
- (B) (1), (2) व (3)
- (C) (1), (2), (3) व (4)
- (D) (1), (2) व (4)

22. नागरीकांची सनद हे साधन आहे :

- (A) शासकीय निर्णयांकरीता उत्तरदायित्व
- (B) गुणवत्ता दृष्टिकोन
- (C) स्वेच्छाचारिता याच्या विरुद्ध हमी
- (D) पारदर्शिता

23. फॉलेटच्या मते रचनात्मक संघर्षाचा गाभा आहे.

- (A) टाळाटाळ
- (B) तडजोड
- (C) वर्चस्व
- (D) वर्तुळाकार वर्तन

- |   |  |
|---|--|
| <p>24. Self-actualization needs did <i>not</i> related to .....</p> <p>(A) Self-fulfilment</p> <p>(B) Demand satisfaction</p> <p>(C) Realization of one's potential</p> <p>(D) Creativity</p> <p>25. When one has his function along with corresponding authority and responsibility, Follett terms it as :</p> <p>(A) Position</p> <p>(B) Authority</p> <p>(C) Functional unity</p> <p>(D) Status</p> <p>26. Who said that "Comparative Administration is an intellectual enterprise concerned with search for theory and urge for practical application ?"</p> <p>(A) Weidner</p> <p>(B) Riggs</p> <p>(C) Ferrel Heady</p> <p>(D) Montegomery</p> | <p>24. आत्मबोधाची गरज—याशी संबंधित नसते—</p> <p>(A) स्वयंपूर्तता</p> <p>(B) मागणी समाधान</p> <p>(C) एखाद्याला त्याच्या क्षमतेची जाणीव होणे</p> <p>(D) सृजनात्मकता</p> <p>25. जेव्हा एखाद्याला त्याचे कार्य अनुरूप अधिसत्ता आणि जबाबदारीने करतो, याला फॉलेट म्हणते :</p> <p>(A) स्थिती</p> <p>(B) अधिसत्ता</p> <p>(C) कार्यात्मक एकता</p> <p>(D) दर्जा</p> <p>26. "तुलनात्मक प्रशासन ही एक बौद्धिक प्रक्रिया आहे जी सिद्धांताच्या शोधासाठी आणि व्यवहारीक उपयोगीतेच्या गरजेशी संबंधित आहे." हे कोण म्हणाले ?</p> <p>(A) विडनर</p> <p>(B) रिग्ज</p> <p>(C) फेरल हेडी</p> <p>(D) मोन्टगोमेरी</p> |
|---|--|

27. Which of the following pairs is *not correctly* matched ?
- (A) New Public Administration — Dwight Waldo  
 (B) Development Administration— Edward Weidner  
 (C) Comparative Public Administration—F.W. Riggs  
 (D) Administrative Development— Robert Dahl
28. Which of the following is *not* a feature of Classical theory ?
- (A) Inefficiency  
 (B) Hierarchy  
 (C) Impersonality  
 (D) Specialization
29. The U.S. Civil Service Commission was replaced by :
- (1) Office of Budget Management  
 (2) Office of Personnel Management  
 (3) Civil Service Department  
 (4) Merit System Protection Board
- Choose the *correct* code :
- (A) (1) and (2)  
 (B) (2) and (3)  
 (C) (1) and (4)  
 (D) (2) and (4)
27. खालीलपैकी कोणती जोडी ही योग्य जुळत नाही ?
- (A) नव लोक प्रशासन—ड्वाइट वाल्डो  
 (B) विकास प्रशासन—एडवर्ड विडनर  
 (C) तुलनात्मक लोक प्रशासन—एफ.डब्ल्यू. रिग्ज  
 (D) प्रशासकीय विकास—रॉबर्ट ढाल
28. खालीलपैकी काय अभिजात सिद्धांताचे वैशिष्ट्य नाही ?
- (A) अकार्यक्षमता  
 (B) पदसोपान  
 (C) अवैयक्तीकता  
 (D) विशेषीकरण
29. अमेरिकन सनदी सेवा आयोग याकडून बदलले गेले :
- (1) अर्थसंकल्प व्यवस्थापन कार्यालय  
 (2) कर्मचारी व्यवस्थापन कार्यालय  
 (3) सनदी सेवा विभाग  
 (4) योग्यता पद्धती संरक्षण बोर्ड
- योग्य पर्याय निवडा :
- (A) (1) व (2)  
 (B) (2) व (3)  
 (C) (1) व (4)  
 (D) (2) व (4)

- |  |  |
|--|--|
| <p>30. The executive departments in U.S. enjoy :</p> <p>(A) Absolute power</p> <p>(B) Highest formal status</p> <p>(C) Uniformity</p> <p>(D) Subordinate status</p>  | <p>30. अमेरिकेतील कार्यकारी विभाग उपभोगतात :</p> <p>(A) निरपेक्ष सत्ता</p> <p>(B) उच्च औपचारिक दर्जा</p> <p>(C) समरूपता</p> <p>(D) अधीनस्थ दर्जा</p>   |
| <p>31. The office of 'Parliamentary Commissioner' was set up on the recommendation of :</p> <p>(A) Priestley Report</p> <p>(B) Fulton Report</p> <p>(C) Whyatt Report</p> <p>(D) Northcote-Trevelyan Report</p>                    | <p>31. 'संसदीय आयुक्त' याचे कार्यालय याच्या सुचनेवरून स्थापन झाले :</p> <p>(A) प्रिस्टले अहवाल</p> <p>(B) फुल्टन अहवाल</p> <p>(C) वाट् अहवाल</p> <p>(D) नॉर्थकोट-ट्रॅविलीयन अहवाल</p>                      |
| <p>32. The Chief Secretary of state does not :</p> <p>(A) Bring inter-departmental co-ordination</p> <p>(B) Resolve internal differences</p> <p>(C) Promote inter-agency co-ordination</p> <p>(D) Resolve inter-state disputes</p> | <p>32. राज्याचा मुख्य सचिव हे करित नाही :</p> <p>(A) आंतर-विभागीय समन्वय निर्माण करणे</p> <p>(B) आंतरीक मतभेद दुर करणे</p> <p>(C) आंतर-अधिकरण समन्वय वृद्धीगत करणे</p> <p>(D) आंतर-राज्य विवाद सोडविणे</p> |

33. Structural differentiation means :
- (A) There are different structures in the system
- (B) Structures perform different functions
- (C) Structures are designed to perform specific functions
- (D) Structures are designed to perform many functions
34. Modernization of bureaucracy is indispensable in view of :
- (A) Scientific challenges
- (B) Technological Revolution
- (C) Socio-economic challenges
- (D) Human Resource Development
35. Development Administration is *not* concerned with :
- (A) Socio-economic transformation
- (B) Nation-building
- (C) Infrastructural development
- (D) Water supply in a city
33. संरचनात्मक विभेदीकरण म्हणजे :
- (A) व्यवस्थेमध्ये वेगवेगळी संरचना असणे
- (B) संरचनेनी वेगवेगळी कार्ये करणे
- (C) विशिष्ट कार्ये करण्यासाठी संरचना तयार करणे
- (D) अनेक कार्ये करण्यासाठी संरचना तयार करणे
34. नोकरशाहीचे आधुनिकीकरणाच्या अनुसार अपरिहार्य आहे :
- (A) वैज्ञानिक आव्हाने
- (B) तंत्रज्ञानात्मक क्रांती
- (C) सामाजिक-आर्थिक आव्हाने
- (D) मानव संसाधन विकास
35. विकास प्रशासन हे.....यांच्याशी संबंधीत नाही.
- (A) सामाजिक-आर्थिक परिवर्तन
- (B) राष्ट्र निर्माण
- (C) पायाभूत सुविधांचा विकास
- (D) शहरात पाणी पुरवठा करणे

36. The concept of Development Administration was conceptualized and elaborated by :
- (A) Western Scholars  
(B) Asian Scholars  
(C) European Scholars  
(D) Latin American Scholars
37. Who was the Founder Chairman of the Comparative Public Administration Group in USA ?
- (A) Ferrel Heady  
(B) F.W. Riggs  
(C) Dwight Waldo  
(D) Montgomery
38. Human development, equality, self-reliance and participation are the elements of :
- (A) Learning-process approach  
(B) People-centred approach  
(C) Blue-print approach  
(D) Production-centred approach
36. विकास प्रशासन ही संकल्पना यांनी संकल्पित आणि विस्तृत केली—
- (A) पश्चिमी अभ्यासक  
(B) एशियाई अभ्यासक  
(C) युरोपचे अभ्यासक  
(D) लॅटीन अमेरिकेचे अभ्यासक
37. अमेरिकेतील तुलनात्मक लोक प्रशासन समुहाचा संस्थापक अध्यक्ष कोण होता ?
- (A) फेरल हेडी  
(B) एफ.डब्ल्यू. रिग्ज  
(C) ड्वाइट वाल्डो  
(D) मोन्टगोमेरी
38. मानव विकास, समता, स्वअवलंबन आणि सहभाग हे याचे घटक आहेत —
- (A) शिक्षण-प्रक्रिया दृष्टिकोन  
(B) जन-केंद्रीत दृष्टिकोन  
(C) ब्लूप्रिंट दृष्टिकोन  
(D) उत्पादन-केंद्रीत दृष्टिकोन

39. Why is Prime Minister's office important ?

- (A) Legacy of Secretary to the Governor-General [Personal]
- (B) Legacy of Secretary to Viceroy's Council
- (C) Includes senior civil servants in the organization
- (D) Includes secretaries to key department

40. The ARC recommended amalgamation of executive organization with the secretariat if it was of :

- (a) Primarily Development Character
- (b) Actively involved in planning co-ordinating and review of developmental programmes
- (c) If its frequent feedback is essential for effective policy making
- (d) If the Prime Minister's so wished

Select the right code :

- (A) (a), (b) and (c)
- (B) (b), (c) and (d)
- (C) (a), (c) and (d)
- (D) (a), (b) and (d)

39. पंतप्रधान कार्यालयाचे का महत्व आहे ?

- (A) गवर्नर जनरल (व्यक्तीगत) ला सचिवाचा वारसा
- (B) व्हाईसरॉय कौन्सिलला सचिवाचा वारसा
- (C) संघटनेमध्ये वरिष्ठ सनदी सेवकांचा समावेश
- (D) महत्वपूर्ण विभागांचे सचिवांचा समावेश

40. जर सुधार आयोगाने कार्यपालकीय विभागाचे सचिवालयात समावेशन कण्याची शिफारस केली, तर ते कोणत्या स्वरूपात राहिल.

- (a) मुख्यतः विकासात्मक वैशिष्ट्य
- (b) विकासात्मक कार्यक्रमाचे नियोजन, समन्वयन, आढावा यांचा सक्रिय सहभाग
- (c) जर प्रभावी धोरण निर्मितीसाठी सातत्याने पाठपुरावा घेणे आवश्यक असेल तर
- (d) जर पंतप्रधानाची मर्जी असेल तर

योग्य संहिता निवडून घेणे :

- (A) (a), (b) व (c)
- (B) (b), (c) व (d)
- (C) (a), (c) व (d)
- (D) (a), (b) व (d)

- |  |   |
|--|---|
| <p>41. The Ministry of Railways has the following relationship pattern :</p> <p>(A) Integrated</p> <p>(B) Link officer</p> <p>(C) Co-ordinated</p> <p>(D) Ex officio Secretariat Status</p> <p>42. UPSC does not recruits the following :</p> <p>(A) Railways senior officers</p> <p>(B) IAS officers</p> <p>(C) IFS officers</p> <p>(D) Civil Services (Main)</p> <p>43. Which of the following feature is <i>not</i> of the Directorate ?</p> <p>(A) It is mainly concerned with the implementation of policy</p> <p>(B) It is generally headed by specialist</p> <p>(C) It is primarily staff agency</p> <p>(D) It has indirect contacts with the ministers</p> | <p>41. रेलवे मंत्रालयाचा खालीलपैकी एक संबंधाचा नमुना आहे.</p> <p>(A) एकीकृत</p> <p>(B) संबंधित अधिकारी</p> <p>(C) समन्वित</p> <p>(D) पदसिद्ध सचिवालय दर्जा</p> <p>42. संघ लोक सेवा आयोग निम्नलिखिताची भर्ती करित नाही :</p> <p>(A) रेलवेचे वरिष्ठ अधिकारी</p> <p>(B) आय.ए.एस. अधिकारी</p> <p>(C) आय.एफ.एस. अधिकारी</p> <p>(D) सनदी सेवा (मुख्य)</p> <p>43. निम्नलिखितापैकी निर्देशनालयाची कोणती विशेषता नाही आहे ?</p> <p>(A) ते मुख्यतः धोरणाच्या क्रियान्वयनाशी संबंधीत आहे</p> <p>(B) साधारणतः विशेषज्ञ याचा अध्यक्ष असतो</p> <p>(C) प्राथमिकता ते सल्लागार अभिकरण आहे</p> <p>(D) याचा मंत्र्याशी अप्रत्यक्ष संबंध आहे</p> |
|--|---|



44. The debate on adjournment motion ends with :
- (A) Voting
- (B) No voting
- (C) Veto of the Prime Minister
- (D) Veto of the Speaker
45. Executive control over the administration is a type of :
- (A) External control
- (B) Internal control
- (C) Bureaucratic control
- (D) Legal control
46. Departmental organisation is based on :
- (A) Purpose
- (B) Process
- (C) Function
- (D) People
44. स्थगन प्रस्तावावरील चर्चा.....याने संपते.
- (A) मतदान
- (B) मतदान न करता
- (C) पंतप्रधानाचा नकाराधिकार
- (D) सभापतीचा नकाराधिकार
45. प्रशासनावर कार्यपालीकेचे नियंत्रण हे या प्रकारचे आहे :
- (A) बाह्य नियंत्रण
- (B) अंतर्गत नियंत्रण
- (C) नोकरशाही नियंत्रण
- (D) कायदेशीर नियंत्रण
46. विभागीय संघटन हे .....यावर आधारित आहे.
- (A) उद्देश्य
- (B) प्रक्रिया
- (C) कार्य
- (D) लोक

- |   |   |
|---|---|
| <p>47. The shape of distribution in mode is :</p> <p>(A) Symmetrical</p> <p>(B) Skewed</p> <p>(C) Multimodel</p> <p>(D) Inferential</p> <p>48. Which of the following is described by 'micro-cabinet, supra-authority, super-cabinet and the Government of the Government' ?</p> <p>(A) Prime Minister</p> <p>(B) Prime Minister's office</p> <p>(C) Chief Secretary</p> <p>(D) Cabinet Secretary</p> <p>49. Administrative Staff College of Hyderabad was developed on the pattern of :</p> <p>(A) Henley-on-Thames (UK)</p> <p>(B) P.H. Appleby Recommendation</p> <p>(C) ARC of India (First)</p> <p>(D) All India Council for Technical Education</p> | <p>47. माध्यम (Mode) यातील वितरणाचा आकार आहे :</p> <p>(A) समप्रमाण</p> <p>(B) विचलित</p> <p>(C) बहुमाध्यमी</p> <p>(D) आनुमानिक</p> <p>48. खालीलपैकी कशाचे 'सुक्ष्म मंत्रीमंडळ, उच्चतर अधिसत्ता, उच्चतर मंत्रीमंडळ आणि शासनाचे शासन' असे वर्णन केले जाते ?</p> <p>(A) प्रधानमंत्री</p> <p>(B) प्रधानमंत्री कार्यालय</p> <p>(C) मुख्य सचिव</p> <p>(D) मंत्रीमंडळ सचिव</p> <p>49. हैद्राबाद येथील प्रशासकीय स्टॉफ कॉलेज यांच्या प्ररूपावर विकसित करण्यात आले.</p> <p>(A) हेन्ले-ऑन-थेम्स (यु.के.)</p> <p>(B) पी.एच.अॅपलबी अहवाल</p> <p>(C) भारताचे पहिले प्रशासकीय सुधार आयोग</p> <p>(D) अखिल भारतीय तांत्रिक शिक्षण परिषद</p> |
|---|---|

50. Audit of Accounts of Central and State Government is a part of :

- (A) The State List
- (B) The Union List
- (C) Concurrent List
- (D) Residuary Powers

51. Photo Identity cards for voters was introduced by :

- (A) G.V.G. Krishnamurti
- (B) T.N. Sheshan
- (C) M.S. Gill
- (D) Naveen Chawla

52. Assertion (A) : Promotion has wider implications than advancement

Reason (R) : Advancement involves an increase in pay.

Answer the following questions by using the codes given below :

Codes :

- (A) Both (A) and (R) are true but (R) is the correct explanation of (A)
- (B) Both (A) and (R) are true but (R) is not a correct explanation of (A)
- (C) (A) is true but (R) is false
- (D) (A) is false but (R) is true

50. केंद्र आणि राज्य सरकारच्या लेखांचे अंकेक्षण याचा भाग आहे :

- (A) राज्य सुची
- (B) संघ सुची
- (C) समवर्ती सुची
- (D) शेषाधिकार

51. मतदारांसाठी छायाचित्र ओळख पत्र यांनी सुरु केले :

- (A) जी. व्ही. जी. कृष्णमूर्ती
- (B) टि. एन. शेषन
- (C) एम. एस. गील
- (D) नविन चावला

52. विधान (A) : उन्नतीपेक्षा पदोन्नतीला व्यापक सूचित अर्थ आहे.

कारण (R) : पगारातील वृद्धी मुळे उन्नती होते. खाली दिलेल्या संहितावरून उचित पर्याय निवडा.

संहिता :

- (A) दोन्ही (A) आणि (R) बरोबर आहेत व (R) हे (A) चे योग्य स्पष्टीकरण आहे.
- (B) दोन्ही (A) आणि (R) बरोबर आहेत परंतु (R) हे (A) चे योग्य स्पष्टीकरण आहे.
- (C) (A) बरोबर आहे परंतु (R) चूक आहे.
- (D) (R) बरोबर आहे परंतु (A) चूक आहे.

53. Assertion (A) : Henry Fayol does not make a distinction between public and private administration.  
Reason (R): All undertakings require POCCC.  
Answer the following questions by using the codes given below :
- (A) Both (A) and (R) are true but (R) is correct explanation of (A)  
(B) Both (A) and (R) are true but (R) is not a correct explanation of (A)  
(C) (A) is true but (R) is false  
(D) (A) is false but (R) is true
54. Zero-base Budgeting lays emphasis on :
- (A) Economic Planning  
(B) Programme Priorities  
(C) Budgetary Decentralisation  
(D) Equal Allocation
55. PPBS is a convenient tool for :
- (A) Capital works  
(B) Welfare works  
(C) Traditional projects  
(D) Inter-state projects
53. विधान (A) : हेन्री फेयॉल लोकप्रशासन व खाजगी प्रशासनात भेद करत नाही.  
कारण (R) : सर्व उपक्रमांसाठी पॉक्क (POCCC) आवश्यक आहे.  
खालील संकेता मध्ये उचित पर्याय निवडा :
- (A) दोन्ही (A) आणि (R) विधाने बरोबर असून (R) विधान (A) विधानाचे योग्य स्पष्टीकरण आहे.  
(B) दोन्ही (A) आणि (R) विधाने बरोबर असून (R) विधान (A) विधानाचे योग्य स्पष्टीकरण नाही.  
(C) (A) विधान बरोबर आहे पण (R) विधान चूक आहे.  
(D) (R) विधान बरोबर आहे पण (A) विधान चूक आहे.
54. शून्याधारीत अर्थसंकल्प कशावर भर देते ?
- (A) आर्थिक नियोजन  
(B) कार्यक्रमांना प्राथमिकता  
(C) अर्थसंकल्पीय विकेंद्रीकरण  
(D) समान वाटप
55. पी.पी.बी.एस. हे याकरीत एक सोयीस्कर साधन आहे :
- (A) भांडवली कार्ये  
(B) कल्याणकारी कार्ये  
(C) पारंपारिक प्रकल्प  
(D) आंतर-राज्य प्रकल्प

56. The work for budget preparation and follow up is entrusted with the Ministry of Finance, because :
- (A) It is assisted by Indian Economic Services
- (B) It is not a spending Ministry
- (C) It is an implementing machinery
- (D) Finance is fuel for Administration
57. Which of the following is the disadvantage of sampling method ?
- (A) Savings of time
- (B) Savings of money
- (C) Accuracy of result
- (D) Need for specialised knowledge
58. A systematic study of a particular community or a group or an institution is made by :
- (A) Case study method
- (B) Survey method
- (C) Field study method
- (D) Experimental method
56. अर्थसंकल्प निर्मिती आणि त्याचा पाठपुरावा हे कार्य अर्थमंत्रालयाला दिले आहे. कारण :
- (A) भारतीय आर्थिक सेवा याला सहाय्य करते
- (B) हे व्यय मंत्रालय नाही आहे
- (C) हे क्रियान्वयन करणारी यंत्रणा आहे
- (D) वित्त प्रशासनाचे इंधन आहे
57. नमुनाकरण पद्धतीची खालीलपैकी काय दोष आहे ?
- (A) वेळेची बचत
- (B) पैशाची बचत
- (C) परिणामाची अचूकता
- (D) विशिष्ट ज्ञानाची आवश्यकता
58. एखाद्या विशिष्ट संस्थेचा किंवा गटाचा किंवा समुदायाचा व्यवस्थित अभ्यास याद्वारे केला जातो :
- (A) व्यष्टी अध्ययन पद्धती
- (B) सर्वेक्षण पद्धती
- (C) क्षेत्र अध्ययन पद्धती
- (D) प्रयोगात्मक पद्धती

59. Formal Interviews are :

- (A) Uncontrolled
- (B) Intensive
- (C) Unstructured
- (D) Complicated

60. The first Municipal Corporation was set up in :

- (A) Calcutta
- (B) Madras
- (C) Lucknow
- (D) Bombay

61. The credit for creating the office of District Collector goes to :

- (A) Robert Clive
- (B) Warren Hastings
- (C) Lord Elphinston
- (D) Lord Mayo

59. औपचारिक मुलाखती आहेत.

- (A) अनियंत्रित
- (B) सघन
- (C) असंरचनात्मक
- (D) जटिल

60. पहिल्या महानगरपालिकेची स्थापना कुठे करण्यात आली ?

- (A) कलकत्ता
- (B) मद्रास
- (C) लखनौ
- (D) बॉम्बे

61. जिल्हाधिकाऱ्याच्या कार्यालयाच्या स्थापनेचे श्रेय यांना जाते :

- (A) राबर्ट क्लाइव्ह
- (B) वारेन हेस्टिंग्ज
- (C) लॉर्ड एल्फिंस्टन
- (D) लॉर्ड मेयो

62. In Disinvestment 'Strategic Sale'

means :

- (A) Sale at fixed price
- (B) Transfer of management control
- (C) Lease out management control
- (D) Sale of units

63. Which of the following organisation is *not* headed by the District Collector ?

- (A) Revenue Administration
- (B) Jail Administration
- (C) Development Administration
- (D) Treasury Administration

62. निर्गुतवणुकीकरणात 'व्यूहात्मक विक्रय निती'

म्हणजे :

- (A) निश्चित किंमतीला विक्री
- (B) व्यवस्थापन नियंत्रणाचे स्थानांतर
- (C) व्यवस्थापन नियंत्रणाला भाड्याने देणे
- (D) युनिट्सची विक्री

63. खालीलपैकी कोणते संघटन हे जिल्हा-

धिकार्याच्या अध्यक्षते खाली येत नाही ?

- (A) महसूल प्रशासन
- (B) तुरुंग प्रशासन
- (C) विकास प्रशासन
- (D) राजकोष प्रशासन

64. In the wake of 73rd and 74th Constitutional Amendment Acts the development role of Collector has become :

- (A) More powerful
- (B) Accountable without power
- (C) Ceremonial
- (D) Motivational

65. The Collector's role in Development Administration envisages his role as :

- (A) Adviser
- (B) Observer
- (C) Leader
- (D) Co-ordinator only

64. 73वी व 74वी घटना दुरुस्ती कायद्यामूळे जिल्हाधिकाऱ्याची विकासात्मक भूमिका अधिक..... बनली आहे.

- (A) शक्तीशाली
- (B) अधिकाराशिवाय उत्तरदायित्व
- (C) शोभेची
- (D) प्रेरणात्मक

65. विकास प्रशासनातील जिल्हाधिकाऱ्याची भूमिका त्याला ..... ही भूमिका प्रदान करते.

- (A) सल्लागार
- (B) निरीक्षक
- (C) नेता
- (D) फक्त समन्वयात्मक



66. Match List I with List II and choose the *correct* code given below :

## List I

- (a) Santhanam Committee  
 (b) R.R. Diwakar Committee  
 (c) L.M. Singhvi Committee  
 (d) Sarkariya Commission

## List II

- (i) Report on Gram Sabha  
 (ii) Report on Union-State Relations  
 (iii) Report on Panchayati Raj Election  
 (iv) Report on Rural-Urban Relations  
 (v) Report on Rejuvenation of Panchayati Raj

Code :

- |     |       |       |       |      |
|-----|-------|-------|-------|------|
|     | (a)   | (b)   | (c)   | (d)  |
| (A) | (i)   | (ii)  | (iii) | (iv) |
| (B) | (iii) | (i)   | (v)   | (ii) |
| (C) | (v)   | (iii) | (ii)  | (i)  |
| (D) | (ii)  | (iii) | (v)   | (iv) |

66. सुची I शी सुची II जुळवा आणि खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा :

## सुची I

- (a) संथानम समिती  
 (b) आर.आर. दिवाकर समिती  
 (c) एल.एम. सिंघवी समिती  
 (d) सरकारीया आयोग

## सुची II

- (i) ग्रामसभे संबंधी अहवाल  
 (ii) केंद्र-राज्य संबंधावर अहवाल  
 (iii) पंचायती राज निवडणूकीवर अहवाल  
 (iv) ग्रामीण-शहरी संबंधावर अहवाल  
 (v) पंचायतीराज पुनरुज्जीवन अहवाल

पर्याय :

- |     |       |       |       |      |
|-----|-------|-------|-------|------|
|     | (a)   | (b)   | (c)   | (d)  |
| (A) | (i)   | (ii)  | (iii) | (iv) |
| (B) | (iii) | (i)   | (v)   | (ii) |
| (C) | (v)   | (iii) | (ii)  | (i)  |
| (D) | (ii)  | (iii) | (v)   | (iv) |

67. The main difficulty in district planning in Panchayati Raj is :
- (A) Inadequate own resources  
(B) Inadequate data base  
(C) Weak technical input  
(D) Little control over planning cell.
68. Dr. Durgabai Deshmukh Award for development is given to :
- (A) A women  
(B) Voluntary organisation  
(C) Dept. of Women and Child Development  
(D) Ministry of Health and Family Welfare
69. In the State Social Welfare Board, each district is represented through :
- (A) Senior Government official  
(B) MLA  
(C) Voluntary social worker  
(D) Collector
67. पंचायती राजमधील जिल्हा नियोजनातील ही मुख्य अडचण आहे :
- (A) अपुरी स्व-संसाधने  
(B) अपुरी माहिती  
(C) कमकुवत तांत्रिक आदान  
(D) नियोजन कक्षावर अल्प नियंत्रण
68. विकासाकरीता डॉ. दुर्गाबाई देशमुख पुरस्कार यांना दिला जातो :
- (A) महिलेला  
(B) स्वयंसेवी संघटना  
(C) महिला व बालकल्याण विभाग  
(D) स्वास्थ्य व परिवारकल्याण मंत्रालय
69. राज्य समाज कल्याण मंडळत ..... याद्वारे प्रत्येक जिल्ह्याला प्रतिनिधित्व दिले जाते.
- (A) वरीष्ठ शासकीय अधिकारी  
(B) आमदार  
(C) स्वेच्छिक सामाजिक कार्यकर्ता  
(D) जिल्हाधिकारी

70. Match List I with List II and select the *correct* code given below :

List I

- (a) Samaj Kalyan Chetna Parv
- (b) Vikas Parv
- (c) Women Empowerment Parv
- (d) Pehchan Parv

List II

- (1) Voluntary organisation
- (2) Public opinion
- (3) Social change
- (4) Women health

Code :

- |     | (a) | (b) | (c) | (d) |
|-----|-----|-----|-----|-----|
| (A) | (2) | (3) | (4) | (1) |
| (B) | (3) | (2) | (1) | (4) |
| (C) | (1) | (2) | (3) | (4) |
| (D) | (1) | (2) | (4) | (3) |

70. सुची I शी सुची II जुळवा आणि खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडा :

सुची I

- (a) समाज कल्याण चेतना पर्व
- (b) विकास पर्व
- (c) महिला सशक्तीकरण पर्व
- (d) पहचान पर्व

सुची II

- (1) स्वयंसेवी संघटना
- (2) लोकमत
- (3) सामाजिक परिवर्तन
- (4) महिला स्वास्थ्य

पर्याय :

- |     | (a) | (b) | (c) | (d) |
|-----|-----|-----|-----|-----|
| (A) | (2) | (3) | (4) | (1) |
| (B) | (3) | (2) | (1) | (4) |
| (C) | (1) | (2) | (3) | (4) |
| (D) | (1) | (2) | (4) | (3) |

71. Which form of public enterprise is commented upon as 'a child of state which grows into maturity as soon as it is born.'

- (A) Department
- (B) Company
- (C) Corporation
- (D) Commission

72. The main objective of conferring Maharatna, Navratna and Miniratna status to Central Public Sector Enterprises is :

- (A) To provide them greater autonomy
- (B) To provide them more financial resources
- (C) To provide them managerial assistance
- (D) To provide them administrative assistance

71. लोक उद्यमाच्या कोणत्या प्रकारासाठी असे म्हटले आहे की "राज्याच असा कोणते मूल आहे, की जो जन्मतः च परिपक्व होते".

- (A) विभाग
- (B) मंडळी (कंपनी)
- (C) निगम
- (D) आयोग

72. केंद्रीय लोक उद्यमाना महारत्न, नवरत्न आणि मिनीरत्न दर्जा प्रदान करण्याचा मुख्य उद्देश्य आहे :

- (A) त्यांना अधिक स्वायत्तता प्रदान करणे
- (B) त्यांना अधिक अधिक वित्तीय स्रोत उपलब्ध करणे
- (C) त्यांना व्यवस्थापकीय सहाय्यता प्रदान करणे
- (D) त्यांना प्रशासकीय सहाय्यता प्रदान करणे

73. The objective of MGNREGA is to enhance :
- (A) Livelihood security  
(B) Educational level  
(C) Housing facilities  
(D) Health facilities
74. A shift to market economy from planned economy was aimed at by :
- (A) Third Five Year Plan  
(B) Fifth Five Year Plan  
(C) Eighth Five Year Plan  
(D) Tenth Five Year Plan
75. The main focus of which plan was on 'Inclusive Growth' ?
- (A) Xth Five Year Plan  
(B) XIth Five Year Plan  
(C) IInd Five Year Plan  
(D) Vth Five Year Plan.
73. मनरेगाचे उद्देश्य हे वृद्धीगत करणे आहे.
- (A) जीवनयापनाची सुरक्षा  
(B) शैक्षणिक दर्जा  
(C) आवास सुविधा  
(D) स्वास्थ्य सुविधा
74. नियोजित अर्थव्यवस्थेकडून बाजार अर्थव्यवस्थेकडे बदलाचा उद्देश्य यात होते :
- (A) तीसरी पंचवार्षिक योजना  
(B) पाचवी पंचवार्षिक योजना  
(C) आठवी पंचवार्षिक योजना  
(D) दहावी पंचवार्षिक योजना
75. कोणत्या योजनेचा मुख्य रोख 'सर्वांगीण विकासावर' होता ?
- (A) दहावी पंचवार्षिक योजना  
(B) अकरावी पंचवार्षिक योजना  
(C) दुसरी पंचवार्षिक योजना  
(D) पाचवी पंचवार्षिक योजना

FEB - 21313/III

ROUGH WORK

Test Booklet No.

प्रश्नपत्रिका क्र.

M

## Paper-III

## PUBLIC ADMINISTRATION

## Signature and Name of Invigilator

Seat No.

--	--	--	--	--	--	--	--

(In figures as in Admit Card)

1. (Signature) .....

(Name) .....

Seat No. ....

(In words)

2. (Signature) .....

(Name) .....

OMR Sheet No.

--	--	--	--	--	--	--	--

(To be filled by the Candidate)

FEB - 21313

Time Allowed : 2½ Hours]

[Maximum Marks : 150

Number of Pages in this Booklet : 32

Number of Questions in this Booklet : 75

## Instructions for the Candidates

- Write your Seat No. and OMR Sheet No. in the space provided on the top of this page.
- This paper consists of 75 objective type questions. Each question will carry two marks. All questions of Paper-III will be compulsory, covering entire syllabus (including all electives, without options).
- At the commencement of examination, the question booklet will be given to the student. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as follows :
  - To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal or open booklet.
  - Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to missing pages/questions or questions repeated or not in serial order or any other discrepancy should not be accepted and correct booklet should be obtained from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given. The same may please be noted.
  - After this verification is over, the OMR Sheet Number should be entered on this Test Booklet.
- Each question has four alternative responses marked (A), (B), (C) and (D). You have to darken the circle as indicated below on the correct response against each item.  
**Example :** where (C) is the correct response.  

(A)	(B)	(C)	(D)
-----	-----	-----	-----
- Your responses to the items are to be indicated in the OMR Sheet given inside the Booklet only. If you mark at any place other than in the circle in the OMR Sheet, it will not be evaluated.
- Read instructions given inside carefully.
- Rough Work is to be done at the end of this booklet.
- If you write your Name, Seat Number, Phone Number or put any mark on any part of the OMR Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, or use abusive language or employ any other unfair means, you will render yourself liable to disqualification.
- You have to return original OMR Sheet to the invigilator at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall. You are, however, allowed to carry the Test Booklet and duplicate copy of OMR Sheet on conclusion of examination.
- Use only Blue/Black Ball point pen.
- Use of any calculator or log table, etc., is prohibited.
- There is no negative marking for incorrect answers.

## विद्यार्थ्यांसाठी महत्वाच्या सूचना

- परिक्षार्थींनी आपला आसन क्रमांक या पृष्ठावरील वरच्या कोपऱ्यात लिहावा. तसेच आपणांस दिलेल्या उत्तरपत्रिकेचा क्रमांक त्याखाली लिहावा.
- सदर प्रश्नपत्रिकेत 75 बहुपर्यायी प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नास दोन गुण आहेत. या प्रश्नपत्रिकेतील सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे. सदरचे प्रश्न हे या विषयाच्या संपूर्ण अभ्यासक्रमावर आधारित आहेत.
- परीक्षा सुरु झाल्यावर विद्यार्थ्यांला प्रश्नपत्रिका दिली जाईल. सुरुवातीच्या 5 मिनीटांमध्ये आपण सदर प्रश्नपत्रिका उघडून खालील बाबी आवश्यक तपासून घ्याव्यात.
  - प्रश्नपत्रिका उघडण्यासाठी प्रश्नपत्रिकेवर लावलेले सील उघडावे. सील नसलेली किंवा सील उघडलेली प्रश्नपत्रिका स्विकारू नये.
  - पहिल्या पृष्ठावर नमूद केल्याप्रमाणे प्रश्नपत्रिकेची एकूण पृष्ठे तसेच प्रश्नपत्रिकेतील एकूण प्रश्नांची संख्या पडताळून घ्यावी. पृष्ठे कमी असलेली/कमी प्रश्न असलेली/प्रश्नांचा चुकीचा क्रम असलेली किंवा इतर त्रुटी असलेली सदोष प्रश्नपत्रिका सुरुवातीच्या 5 मिनिटातच पर्यवेक्षकाला परत देऊन दुसरी प्रश्नपत्रिका मागवून घ्यावी. त्यानंतर प्रश्नपत्रिका बदलून मिळणार नाही तसेच वेळही वाढवून मिळणार नाही याची कृपया विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.
  - वरीलप्रमाणे सर्व पडताळून पहिल्यानंतरच प्रश्नपत्रिकेवर ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेचा नंबर लिहावा.
- प्रत्येक प्रश्नासाठी (A), (B), (C) आणि (D) अशी चार विकल्प उत्तरे दिली आहेत. त्यातील योग्य उत्तराचा रकाना खाली दर्शविल्याप्रमाणे ठळकपणे काळा/निळा करावा.  
**उदा. :** जर (C) हे योग्य उत्तर असेल तर.  

(A)	(B)	(C)	(D)
-----	-----	-----	-----
- या प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नांची उत्तरे ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेतच दर्शवावीत. इतर ठिकाणी लिहिलेली उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- आत दिलेल्या सूचना काळजीपूर्वक वाचाव्यात.
- प्रश्नपत्रिकेच्या शेवटी जोडलेल्या कोऱ्या पानावरच कच्चे काम करावे.
- जर आपण ओ.एम.आर. वर नमूद केलेल्या ठिकाणा व्यतिरीक्त इतर कोठेही नाव, आसन क्रमांक, फोन नंबर किंवा ओळख पटेल अशी कोणतीही खूण केलेली आढळून आल्यास अथवा असभ्य भाषेचा वापर किंवा इतर गैरमार्गाचा अवलंब केल्यास विद्यार्थ्यांला परीक्षेस अपात्र ठरविण्यात येईल.
- परीक्षा संपल्यानंतर विद्यार्थ्यांनी मूळ ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिका पर्यवेक्षकांकडे परत करणे आवश्यक आहे. तथापी, प्रश्नपत्रिका व ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेची द्वितीय प्रत आपल्याबरोबर नेण्यास विद्यार्थ्यांना परवानगी आहे.
- फक्त निळा किंवा काळा बॉल पेनचाच वापर करावा.
- कॅलक्युलेटर किंवा लॉग टेबल वापरण्यास परवानगी नाही.
- चुकीच्या उत्तरासाठी गुण कपात केली जाणार नाही.